

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۲۶۰ (از ۲۳ الی ۳۰ سرطان ۱۳۹۷ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی هفته‌وار است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار و پالیسی‌ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می‌خوانید:

۲..... مقدمه

تقابل احزاب سیاسی با حکومت و سرنوشت انتخابات پارلمانی

۴..... انتخابات پارلمانی ۱۳۹۷ هـ ش.....

۵..... کارکرد احزاب سیاسی افغانستان در انتخابات.....

۶..... تقابل تازه حکومت با احزاب سیاسی.....

۷..... سرنوشت انتخابات.....

په افغان جگړه او سوله کې د ناټو نړیوال سازمان رول

۹..... ناټو او افغان جگړه.....

۱۰..... ناټو؛ د سولې خلاف پر جگړه ټینګار.....

۱۱..... بروکسل کې د ناټو وروستی غونډه.....

مقدمه

د ټاکنيز نظام سمون او پارلماني ټاکنو ترسره کول د ملي يووالي حکومت د نورو ژمنو تر څنگ دوه عمده ژمنې وې چې په عملي کولو کې يې د ځنډ له امله، ډېر ځله د سياسي گوندونو او سياسيونو له نيوکو سره مخ شو؛ خو د دريو کلونو په تېرېدو سره د ملي يووالي حکومت، بالاخره پر دې وتوانېده چې د نويو کميسيونونو له رامنځته کولو وروسته، د ټاکنو نهايي نېټه وټاکي او د دغې پروسې عملي کار پيل کړي.

په ټاکنو کې د گډون لپاره د نوم ليکنې د پروسې له پيله نږدې څلور مياشتې تېرېږي، خو تازه تېره اوونۍ په افغانستان کې ځينې سياسي گوندونو د ټاکنو لپاره د نوم ليکنې له بهيره ناخوښي څرگنده کړه او د دې پروسې د باطلېدو ترڅنگ يې د ټاکنيز نظام د پوره بدلون غوښتنه وکړه. دوی خبرداري ورکړ چې که غوښتنې يې ونه منل شي، نو له ټولو امکاناتو په کار اخيستلو سره به د دغې ټاکنيزې پروسې مخه ونيسي.

د سياسي گوندونو د غوښتنو پر وړاندې افغان ولسمشر تند غبرگون وښود او يې وويل، سياسي گوندونه حق نه لري چې دغه پروسه وننگوي. دغه راز د ټاکنو خپلواک کميسيون هم ويلي، هېڅوک دا حق نه لري چې له کره اسنادو پرته د ټاکنو د پروسې په اړه ناسمې څرگندونې وکړي.

په افغانستان کې روانې پارلماني ټاکنې او پر وړاندې يې د سياسي گوندونو مخالفت، هغه موضوعات دي چې د ستراتېژيکو او سيمه ييزو څېړنو مرکز د اوونۍ تحليل په لومړۍ برخه کې پرې بحث شوی دی.

د تحليل دويمه برخه مو په بروکسل کې د ناټو غړو هېوادونو وروستۍ ناستې ته ځانگړې ده. له تېرو ۱۷ کلونو راهيسې په افغانستان کې د امريکا روانه جگړه د ناټو د غړو هېوادونو په کلک ملاتړ مخته روانه ده او د دغه سازمان له لوري يې مالي او نظامي ملاتړ کېږي. په بروکسل کې د ناټو په وروستۍ غونډه کې يو ځل بيا د افغان جگړې د تمويل په هدف د څه باندې دوه ميليارده ډالرو ژمنه وشوه او په دغه غونډه کې ټينگار پر دې و چې بهرني ځواکونه به له افغانستانه بهر نه شي.

د تحليل په دغه برخه کې په افغان جگړه کې د ناټو د ښکېلتيا، د دغه سازمان له لوري د سولې خلاف د افغان جگړې د تمویل او دا چې د ناټو سازمان د افغان جگړې د پای ته رسېدو په برخه کې څه کولی شي؟ لولئ.

تقابل احزاب سیاسی با حکومت و سرنوشت انتخابات پارلمانی

بر بنیاد قانون اساسی افغانستان، دوره کاری پارلمان کنونی در آخر جوزای سال ۱۳۹۴ هـ ش به پایان رسید. اما دولت تا کنون بنابر مشکلات و مخالفت‌های سیاسی موفق به برگزاری انتخابات پارلمانی نگردیده است.

تأخیر در برگزاری انتخابات پارلمانی، باعث شد که مدت کاری پارلمان سه سال بیشتر از وقت معین‌اش طول بکشد تا بلاخره حکومت افغانستان در ۲ حمل ۱۳۹۷ هـ ش اعلام کرد که انتخابات پارلمانی و شوراهای ولسوالی به تاریخ ۲۸ میزان ۱۳۹۷ هـ ش برگزار خواهد شد. از آغاز روزهای نخست اعلام تاریخ برگزاری انتخابات پارلمانی، روند کاری آن نیز آغاز گردید. و تا اکنون با مشکلات و چالش‌های زیادی چون: تهدیدات امنیتی، استفاده از تذکره‌های جعلی، خرید و فروش و چاپ غیر قانونی ستیکرها به پیش رفته است.

در روزهای اخیر برخی از احزاب سیاسی افغانستان با برگزاری نشستی مشترک، هشدار دادند که کمیسیون مستقل انتخابات باید روند جاری انتخابات را متوقف سازد و برای برگزاری انتخابات شفاف، شهروندان بایومتریک شوند؛ اما رئیس‌جمهور غنی در پاسخ به خواست این احزاب سیاسی گفت: "احزاب سیاسی باید مسؤولیت خویش را درک کنند و در این پروسه باعث ایجاد موانع نشوند."

انتخابات پارلمانی ۱۳۹۷ هـ ش و چالش‌های موجود در برابر آن، کارکرد احزاب سیاسی در پروسه‌های انتخاباتی افغانستان، تقابل تازه احزاب سیاسی با حکومت و اینکه سرنوشت انتخابات پارلمان جاری چه خواهد شد از موضوعاتی اند که این شماره تحلیل به آن می پردازد.

انتخابات پارلمانی ۱۳۹۷ هـ ش

بند دوم ماده ۸۳ قانون اساسی افغانستان به صراحت بیان می کند که دوره کاری پارلمان به تاریخ اول ماه سرطان سال پنجم آن، بعد از اعلام نتایج انتخابات پارلمانی به پایان می رسد و باید شورای جدید آغاز به کار کند. ولی دولت افغانستان در زمان قانونی و معین قادر به برگزاری انتخابات پارلمانی نشد و بر اساس اعلامیه ای که در ۲۹ جوزای ۱۳۹۴ از سوی ریاست جمهوری صادر شد، دوره کاری ولسی جرگه تا زمان اعلام نتایج انتخابات دوره بعدی تمدید گردید.

کشمکش‌های سیاسی در کشور، مخالفت رئیس اجرائیه حکومت با ادامه کار کمیسیون‌های قبلی انتخابات و تأکید او بر ایجاد کمیسیون‌های جدید و اصلاح نظام انتخاباتی، ظاهراً از عوامل عمده ای یاد شده اند که باعث تأخیر سه ساله در برگزاری انتخابات پارلمانی شده است.

با حل شدن قضیه اصلاحات انتخاباتی و روی کار آمدن کمیسیون‌های جدید، در تاریخ اول سرطان سال ۱۳۹۶ هـ ش، ۱۶ سرطان ۱۳۹۷ تاریخ برگزاری انتخابات پارلمانی اعلام شد؛ اما این تاریخ هم نهایی نبود، تا بالآخره کمیسیون انتخابات در روزهای نخست سال ۱۳۹۷ هـ ش، ۲۸ میزان سال جاری را به حیث تاریخ نهایی برگزاری انتخابات پارلمانی اعلام کرد و با اعلام آن کار عملی برای تطبیق این پروسه نیز آغاز گردید.

نا امنی، عدم باورمندی مردم بر شفافیت پروسه انتخابات پارلمانی و در کل میکانیزم انتخاباتی که در آن تذکره تابعیت ورقی یگانه سند معتبر برای رأی دهی می باشد از جمله چالش‌های مهمی اند که پروسه جاری انتخابات پارلمانی را از آغاز تا کنون متأثر ساخته است.

از سویی هم تأخیر در برگزاری انتخابات پارلمانی و تمدید زمان کاری ولسی جرگه کنونی تا هشتمین سال تقنینی و سومین سال امتیازی - غیرقانونی، نیز نه تنها اینکه مشروعیت ولسی جرگه را سوال برانگیز کرده، بلکه برخی اعضای این ارگان به گونه درست و به شکل سابق به [کارشان ادامه ندادند](#) و از این سال‌ها بیشتر به عنوان فرصتی برای منافع شخصی شان استفاده کردند.

کارکرد احزاب سیاسی افغانستان در انتخابات

در کارکرد احزاب سیاسی کشور مبارزه قانونی در میدان سیاست، تشکیل ائتلاف‌ها، معرفی نامزدهای انتخابات، تدوین سیاست‌های عمومی، انتقاد از نظارت بر کارکردهای حکومت، آموزش سیاسی مردم و واسطه بودن میان افراد و حکومت از موارد مهم آن شمرده می‌شود.

با آنکه موجودیت احزاب سیاسی در افغانستان به چند دهه می‌رسد، اما پس از سال ۲۰۰۱م و ایجاد نظام سیاسی جدید در افغانستان زمینه فعالیت احزاب سیاسی نیز بیش از پیش فراهم شد. قانون احزاب سیاسی افغانستان در سال ۲۰۰۱م در ۵ فصل و ۲۵ ماده تصویب گردید که بر بنیاد آن اساس سیستم دولت افغانستان مبتنی بر "دیموکراسی" و تعدد احزاب سیاسی خوانده شد. ده‌ها حزب سیاسی به گونه رسمی ثبت وزارت عدلیه شدند و فعالیت‌های سیاسی خویش را آغاز کردند.

بر بنیاد **قانون** احزاب سیاسی افغانستان، انجام فعالیت‌های سیاسی مستقل، اتحاد یا ائتلاف سیاسی مؤقت یا دائمی با سایر احزاب و معرفی کاندیدان در تمام انتخابات از جمله حقوقی اند که احزاب ثبت شده رسمی با دولت افغانستان از آن برخوردارند؛ اما با توجه به انتخابات سال‌های گذشته و کنونی، با در نظر داشت داد و گرفت‌های افراد منسوب به احزاب مختلف و ایجاد ائتلاف‌های مؤقت چنان به نظر می‌رسد که کارکرد احزاب سیاسی افغانستان نتوانسته شکل منسجم، مؤثر و متعهد به منافع ملی در کشور را به خود بگیرد و اعتماد و باور مردم را به احزاب جلب کند.

بنا بر تجربه سال‌های گذشته، احزاب سیاسی افغانستان در زمان برگزاری انتخابات، هر کدام به چند بخش تقسیم می‌شوند و اغلب آنان بگونه متحد از طرف حزب خود، به خاطر به دست آوردن قدرت، وارد میدان سیاست نمی‌شوند. چنانچه در انتخابات ریاست جمهوری ۱۳۹۳هـ ش محمد محقق از حزب وحدت اسلامی در کنار داکتر عبدالله از حزب جمعیت اسلامی ایستاد؛ و اسمعیل خان از حزب جمعیت اسلامی برخلاف هم‌حزبی خود از عبد رب الرسول سیاف از حزب دعوت اسلامی حمایت کرد. اینچنین ده‌ها مثال دیگر نیز وجود دارد که بر عدم متحد بودن اعضای احزاب سیاسی افغانستان دلالت می‌کند.

در کل می‌توان گفت که احزاب سیاسی در افغانستان به گونه حزبی در میدان سیاست رقابت نکرده‌اند. هر زمان احتمال به وجود آمدن یک ائتلاف میان اعضای احزاب مختلف وجود دارد؛ چنانچه احتمال از بین رفتن مجدد آن ائتلاف نیز به قوت بیشتر موجود است.

این که چرا در افغانستان احزاب سیاسی در میدان سیاست و حکومتداری خوب نقش مهمی تا اکنون ایفا کرده نتوانسته اند و یا هم آن چنان حزبی در این کشور به میان نیامده که همه جانبه و قابل باور همه اقوام باشد، باید گفت: گروه‌هایی که در حال حاضر به نام احزاب سیاسی در افغانستان فعالیت دارند، اکثراً فاقد یک استراتژی کاری اند؛ بخش اعظم شان رنگ قومی را به خود اختیار کرده است و تشکیلات حزبی بیشتر بر اساس نسبت‌های قومی و فرقه‌ئی می‌باشد. در بیشتری موارد منافع شخصی و قومی را در میدان سیاست بر منافع ملی و اصول بین‌المللی یک حزب سیاسی برتری می‌دهند.

احزاب سیاسی افغانستان در حالتی قرار دارند که اگر شخصی از اعضای شان به یک جرم و فساد گرفتار شود، در مقابل حکومت ایستادگی می‌کنند و قضیه را رنگ قومی و سمتی می‌دهند و این گونه موقف گیری‌ها نقش این احزاب را در جامعه افغانی زیر سوال برده است و باور مردم به آنان کم رنگ شده است.

تقابل تازه حکومت با احزاب سیاسی

با آنکه پس از سه سال تأخیر، پروسه انتخابات پارلمانی بالاخره آغاز شد و از آغاز پروسه ثبت نام رأی‌دهندگان حدود چهار ماه و ثبت نام کاندیدان حدود یک ماه می‌گذرد، و اعضای اکثریت احزاب سیاسی افغانستان نیز در آن اشتراک و ثبت نام کرده اند، تازه برخی از این احزاب و سیاسیون کشور، مخالفت خویش را با پروسه جاری انتخابات پارلمانی نشان داده و خواهان توقف و لغو این پروسه شده اند.

هفته گذشته (۲۳ سرطان ۱۳۹۷ هـ ش) گلبدین حکمتیار، محمد محقق، یونس قانونی، انورالحق احدی، سید حامد گیلانی، باتور دوستم، ضرار احمد مقبل، صلاح الدین ربانی و اسدالله سعادت با برگزاری نشست مشترکی خواهان ملغا شدن پروسه جاری انتخابات شدند. آنان با نشر [اعلامیه ای](#) خواهان تغییر نظام انتخاباتی، لغو روند ثبت نام رأی‌دهندگان، کارگیری از شیوه بایومتریک برای ثبت نام رأی‌دهندگان و نیز عدم حوزوی شدن انتخابات ولسی جرگه در ولایت غزنی، شدند.

با آنکه مشترکین این نشست هشدار دادند که اگر حکومت افغانستان تا یک هفته به خواسته‌های آنان جواب مثبت ندهند و پروسه انتخابات را توقف ندهد، از تمامی راه‌ها و امکانات خویش کار خواهند گرفت و مانع پروسه جاری انتخابات خواهند شد؛ امارئیس جمهور غنی در پاسخ به آنان گفت: "این سیاسیون کی هستند که به نمایندگی ملت حرف می‌زنند؟ چه کسی انتخاب شان کرده است؟ چند فیصد رأی برده اند؟ و چه وقت

ملت به آنان صلاحیت داده تا از ملت نمایندگی کنند؟ من رئیس‌جمهور ملت افغانستان هستم و به رأی مردم به این کرسی نشسته‌ام. نه زور داشتم و نه هم زر. بلکه از توان عقل ام به این جا آمده‌ام. بیایید به میدان مبارزه انتخابات داخل شوید... بیش از هشت میلیون نفر برای اشتراک در انتخابات ثبت‌نام کرده‌است و انتخابات مطابق قانون و خواست مردم برگزار می‌شود... افرادی که قوای مسلح داشته باشند، چه حق دارند که خود را احزاب سیاسی بگویند؟..."

سرنوشت انتخابات

انتخابات سرتاسری و شفاف در یک کشور بیشتر از هر چیزی دیگر به گونه مستقیم ارتباط به حاکمیت دولت بر تمام جغرافیا و ملت آن کشور دارد و این زمانی ممکن بوده می‌تواند که آن کشور دارای نظام و حکومت قوی و مسلط باشد؛ اما نظام کنونی افغانستان نه حاکمیت بر تمام جغرافیای کشور و نه هم حاکمیت کلی بر تمام ملت دارد.

روی این ملحوظ، موارد ذیل به عنوان چالش‌هایی فرا راه پروسه انتخابات پارلمانی ۱۳۹۷ هـ ش قرار دارد و می‌تواند مشروعیت آن را زیر سوال ببرد:

نخست؛ مخالفت طالبان با پروسه انتخابات، تهدید و چالش بزرگی در برابر این روند است. در حال حاضر بر بنیاد گزارش‌های سیگار حدود ۴۰ درصد خاک افغانستان تحت کنترل مخالفین مسلح دولت قرار دارد که عدم برگزاری انتخابات در این مناطق قانونیت و سرتلسری بودن انتخابات را زیر سوال می‌برد.

دوم؛ ملیشه‌های محلی و فرماندهان آنان چالشی دیگری در برابر پروسه جاری انتخابات پنداشته می‌شوند. قضیه گرفتاری قیصاری در فاریاب نمونه خوبی در این مورد است. در حال حاضر طرفداران نظام الدین قیصاری بدلیل گرفتاری او از سوی حکومت، در **چهار** ولایت سمت شمال کشور دروازه‌های دفاتر ولایتی کمیسیون انتخابات را بسته اند.

سوم؛ مخالفت احزاب سیاسی و سیاسیون کشور با پروسه انتخابات پارلمانی، چالشی دیگر در برابر برگزاری انتخابات است. با آنکه رئیس‌جمهور غنی به بسیار قاطعیت در برابر خواسته‌های این احزاب جواب منفی داد و اظهار داشت که سیاسیون حق ندارند پروسه انتخابات را به چالش بکشند؛ اما اگر واقعاً طوریکه احزاب سیاسی در اعلامیه نشست شان تأکید نمودند، انتخابات کنونی را تحریم کنند، بدون شک انتخابات مشروعیت خود را از دست خواهد داد و باعث به میان آمدن یک بحران جدید در افغانستان خواهد شد. پایان

په افغان جگړه او سوله کې د ناټو نړیوال سازمان رول

تېره اوونۍ (۲۰۱۸ جولای پر ۱۱ مه او ۱۲ مه) د بلجیم پلازمېنه بروکسل ښار د ناټو غړو هېوادونو د دوه ورځنۍ **ناستې** کوربه و. په دغې ناسته کې د ناټو د غړو هېوادونو د مشرانو په گډون، له افغانستان څخه ولسمشر غني او اجرائیه رئیس ډاکټر عبدالله، د ناټو د نورو نړیوالو ملگرو هېوادونو استازو، د ملگرو ملتونو او نړیوال بانک استازو هم برخه اخیستې وه.

د ناستې په دویمه ورځ افغانستان او په دغه هېواد کې د ناټو ماموریت، په اجندا کې د بحث مهم ټکي وو چې په پایله کې ناټو تر ۲۰۲۴م کال پورې د افغان امنیتي ځواکونو د مالي ملاتړ پر اعلان سربېره، طالبانو ته د ولسمشر غني د سولې د وړاندیز ستاینه هم وکړه.

په دغې ناسته کې له افغان امنیتي ځواکونو د مالي ملاتړ سربېره، د ناټو ځینو غړو هېوادونو افغانستان کې د خپلو سرتېرو د شمېر د زیاتوالي خبره هم وکړه. دغه راز د ناټو سرمشري ستولټینبرگ ټینگار وکړ چې افغانستان کې اورمهالی حضور غواړي.

په افغانستان کې د ناټو حضور او ښکېلتیا، د سولې او جگړې په برخه کې د دغه سازمان رول، د بروکسل وروستۍ ناسته او دا چې د دغې ناستې د پرېکړو په رڼا کې به د افغان جگړې راتلونکي څه وي؟ هغه موضوعات دي چې دلته مو بحث پرې کړی دی.

ناتو او افغان جگړه

ناتو (NATO) یو سیاسي او نظامي سازمان دی چې له دویمې نړیوالې جگړې را وروسته د لوېدیځې اروپا او امریکا متحده ایالتونو له خوا د ختیځې اروپا او پخواني شوروي اتحاد څخه دوی ته د احتمالي خطرونو د پېښېدو د مخنیوي په موخه د ۱۹۴۹م کال د اپرېل په ۴مه "د شمالي اتلانتیک تړون" (Atlantic North Treaty organization) تر عنوان لاندې رامنځته شوی دی.

په امریکا کې د سپټمبر ۱۱مې له پېښې را وروسته کله چې دغه هېواد د ۲۰۰۱م کال د اکتوبر په ۷مه پر افغانستان برید وکړ او د طالبانو نظام یې ړنگ کړ، په افغانستان کې د امنیت ټینګښت د آیساف (ISAF) ځواکونو مسؤولیت وبلل شو او له ملګرو ملتونو سازمان څخه یې د جواز په ترلاسه کولو سره پر افغانستان د امریکا برید ته مشروعیت ورکړ چې وروسته په ۲۰۰۳م کال کې د افغانستان جگړه کې د آیساف (ISAF) ځواکونو رهبري ناتو (NATO) ته وسپارل شوه.

د امریکا په ملاتړ او ناتو په مشرۍ نړیوالو ځواکونو تر ۲۰۱۴م کال پورې په افغانستان کې د نظامي ماموریت ترڅنګ د (PRT) پروګرام تر عنوان لاندې د بیارغونې ځینې فعالیتونه هم ترسره کړل؛ خو دغه فعالیتونه تر ډېره غیر زیربنایي برخو کې وو.

په ۲۰۰۱م کال کې ظاهراً پر افغانستان د امریکا د برید تر شا د اسامه بن لادن له قضیې ورهاخوا د طالبانو د اسلامي امارت ړنګول یا د طالبانو ختمول، د افغان پوځ جوړونه او د یوه دېموکراتیک نظام په رامنځته کولو سره به افغانستان کې سوله او ثبات رامنځته کول وو، چې په دې برخه کې نړیواله ټولنه او د ناتو سازمان غړي هېوادونه هم د امریکا څنګ ته ولاړ وو؛ خو دا هرڅه په رښتني او کامله توګه ترسره نه شول او دلیل یې هم دا و چې امریکا له یادو موخو ورهاخوا د سیمې په کچه نورې مهمې موخې هم درلودې او له همدې امله - پرته له دې چې په افغانستان کې امنیت ټینګ شي - روانه جگړه کې تر اوس مهاله لسګونه زره افغانانو ته مرګ ژوبله واوښته.

سره له دې چې اوس مهال په افغان کې د ناتو او امریکایي ځواکونو شمېر له څه باندې سل زره څخه شاوخوا ۱۶۰۰۰ سرتېرو ته را کم شوی، خو جگړه د تېر په پرتله په شدت روانه ده، له طالبانو علاوه "اسلامي دولت" یا داعش ډلې هم خپل فعالیت پراخ کړی او د افغانستان پر وړاندې یو ستر ګواښ ګڼل کېږي.

ناټو؛ د سولې خلاف پر جگړه ټينگار

هغه جگړه چې امريکا د ناټو په ملاتړ ظاهراً په افغانستان کې د نوي نظام رامنځته کولو او امنيت ټينگښت په موخه پيل کړې وه، که څه هم تر ۲۰۱۴م کاله د څه باندې سل زره جنگياليو پر مټ مخ ته لاړه، خو پای ته ونه رسېده. په دغې جگړه کې چې لا هم روانه ده، نه طالبان مات شول او نه هم افغانستان آرام شو. بهرنيو ځواکونو له ۲۰۱۴م کال وروسته د افغان جگړې گرم او مرغونی ميدان افغان امنيتي ځواکونو ته پرېښود، له دوی څخه که څه هم لسگونه زرو يې افغانستان پرېښود؛ خو لا هم دمگړۍ په افغانستان کې د ناټو د ۳۹ هېوادونو څخه زرگونه بهرني پوځيان مېشت دي.

په امريکا کې د ډونالډ ټرمپ له ولسمشر کېدو سره د دې هېواد له لوري د افغان جگړې په اړه نوې پوځي تگلاره اعلان شوه. د دغې تگلارې له مخې بهرني ځواکونه يو ځل بيا د افغان جگړې ډگر ته را وگرځېدل، جگړه گرمه شوه او هوايي بمبارۍ زياتې شوې چې له امله يې په ډېری بریدونو کې تل ملکي خلکو ته پراخه مرگ ژوبله اوړي او د [يوناما](#) د وروستي راپور پر بنسټ يوازې د ۲۰۱۸م کال په لومړيو شپږو مياشتو کې ۵۱۲۲ عامو افغانانو ته مرگ ژوبله اوښتې ده.

د امريکا به ملگرتيا ناټو له تېرې څه باندې يوه نيمې لسيزې په افغانستان کې د امريکايي ځواکونو په ملاتړ جگړه بيزه تگلاره پرمخ وړي؛ خو دا جگړه امريکا او ناټو تر اوسه نه ده گټلې. سره له دې چې ناټو خپله وايي چې افغان جگړه [نظامي حل لاره](#) نه لري؛ خو لا هم د دې جگړې د تمويل په موخه د افغان امنيتي ځواکونو د روزنې په نوم ميليارډونه ډالر او خپل سرتېرې رالېږي.

په ټوله کې ناټو او نړيواله ټولنه د افغان جگړې او سولې په برخه کې توپيري چلند کوي. ظاهراً هر ځل طالبان له افغان دولت سره سولې ته را غواړي او وايي چې افغان جگړه نظامي حل نه، بلکې سياسي حل ته اړتيا لري؛ خو همدې سياسي حل ته د زمينې برابرولو په برخه کې هېڅ عملي گام نه پورته کوي او برعکس د جگړې پر ميدان خپل تمرکز زياتوي.

په افغانستان کې د جگړې پای ته رسول او د سولې ټينگښت په اوس مهال کې تر ټولو ډېر د نړيوالې ټولنې او امريکا تر پرېکړو را محدود شوي. ناټو د دې پر ځای چې د پاتې سرتېرو د وتلو پر مهال ویش فکر وکړي، هڅه کوي چې نور سرتيري افغانستان ته راولېږي، جگړه تمويل کړي او د سولې هيلې مړې کړي. حال دا چې تېرو تجربو ته په کتلو سره د سرتېرو زياتوالی يوه ناکامه هڅه ده.

بروکسل کې د ناپو وروستی غونډه

په بروکسل کې د ناپو سازمان په وروستی غونډه کې د دغه سازمان د غونډې دویمه ورځ تر ډېره د افغانستان پر مسئله بحث ته ځانگړې شوې وه، چې په لړ کې یې د افغانستان د جگړې او سولې په اړه بحث او پرېکړې وشوې:

جگړه؛ افغانستان کې پر جگړه تمرکز د ناپو په وروستی غونډه کې د دې سازمان د غړو هېوادونو د پام وړ موضوع وه. غونډه کې د افغان دولت مخالفینو ته په زغرده وویل شول: «تاسې جگړه نه شی گټلی، ناپو پرېکړه کړې چې په افغانستان کې خپل **حضور** وساتي». دغه راز د ناپو سازمان غړو هېوادونو په گډه هوکړه وکړه، چې تر ۲۰۲۴م کال پورې به د افغان امنیتي ځواکونو مالي ملاتړ ته ادامه ورکوي.

په اوس مهال کې له افغان امنیتي ځواکونو سره د ناپو دغه مرستې او له هغوی ملاتړ، بنیایي د جگړې په ډگر کې د افغان پوځیانو مورال لوړ او طالبان تر فشار لاندې را وړي؛ خو تېرو کلونو ته په پام سره، شونې نه برېښي چې دا هر څه به د جگړې په ډگر کې د طالبانو د ماتې سبب شي. طالبان که مخامخ جگړه کې تر فشار لاندې راشي، بنیایي په ښارونو کې خپل "ځانمرگي" او نور غلچکي بریدونه زیات کړي، چې له دې سره به جگړه اوږده، ملکي تلفات لوړ او د سولې شته هیلې به هم له منځه لاړې شي.

سوله؛ د ناپو په وروستی سرمشریزه کې د سولې په برخه کې طالبانو ته د افغان حکومت د سولې له وړاندیز څخه ملاتړ او ستاینه وشوه. دغه راز د ناپو عمومي منشي سټولټنبرگ د افغان دولت په وسله والو مخالفینو غږ وکړ چې جگړه نه شي گټلی او دغه کړکېچ ته باید د افغانانو په مالکیت په سوله ییزه توگه د سیاسي جوړجاړي له لارې حل لاره ومومي؛ خو دا هغه څه دي چې طالبانو تر دې دمه تل رد کړي دي.

افغان حکومت په ځانگړې توگه د ملي یووالي حکومت په راتگ سره له طالبانو سره د سولې په برخه کې د هېواد، سیمې او نړۍ په کچه د پام وړ هلې ځلې وکړې. پر طالبانو د سیاسي او نظامي فشارونو څخه علاوه، د ملي یووالي حکومت پر دغه ډله مذهبي او دیني فشارونه هم وارد کړل. افغان دولت وتوانېده چې روانه جگړه د افغان علماوو سربېره د مکې مکرمې د امام په گډون د اسلامي نړۍ د زیاتو علماوو په فتواگانو سره **ناروا اعلان** کړي؛ خو له دې ټولو سره لا هم **طالبان** سولې ته نه دي حاضر شوي.

په افغانستان کې د سولې پروسه له تېرو څو کلونو راهیسې له بن بست سره مخ ده او د نورو لاملونو ترڅنګ یې یو ستر لامل دا دی چې طالبان له امریکا سره نېغ په نېغه خبرې غواړي؛ خو امریکا بیا دا نه مني. تېره اوونۍ که څه هم **نړیوالو رسنیو** کې داسې رپوټونه خپاره شول چې گواکې امریکا هڅه کوي، خو له طالبانو سره مخامخ خبرې پیل کړي؛ خو افغان حکومت یې په **غبرگون** کې ویلي، چې له طالبانو سره په خبرو کې کوم بل هېواد د افغان حکومت ځایناستی نه شي کېدای.

یاد رپوټونه د افغان سولې په اړه خورا هیله بنښونکي دي؛ خو که رښتیا هم امریکا له طالبانو سره د مخامخ خبرو هوډ کړی وي او افغان حکومت یې مخالفت وکړي، ښایي د سولې خبرې یو ځل بیا بن بست سره مخ شي.

له دې ټوله سره ویلی شو چې په تېر کوچني اختر کې د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ اوربند دا ثابتته کړه چې افغانان نور له جگړې سترې شوي دي او سوله غواړي؛ خو د بهرنیو ځواکونو حضور د جگړې د دوام تر ټولو ستر لامل دی. په اوس مهال کې اړتیا ده چې نړیواله ټولنه او ناټو د افغان جگړې د اصلي لامل د لرې کولو په هڅه کې شي، امریکا له طالبانو سره مخامخ خبرو ته وهڅوي او د افغان جگړې په حل کې خپل مسؤولیت ادا کړي، دغه راز طالبان افغان حکومت یو با صلاحیته او د جگړې د مهم اړخ په توګه ومني، هغه جگړه چې د دغو دريو (امریکا، افغان حکومت او طالبانو) ترمنځ روانه ده، په ګډه حل لاره ورته پیدا شي او پای ته ورسېږي.

پای

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com - csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.com -- www.csrskabul.net

شماره تماس دفتر: (+93) 202564049 - (+93) 784089590

zi.shirani@gmail.com

(+93) 764747548

محقق و مسؤل تحلیل هفته: ضیاءالاسلام شیرانی

ahmadshahr786@gmail.com

(+93) 784249421

محقق و مسؤل نشر تحلیل هفته: احمدشاه راشد